SDRUŽENÍ HOUSLAŘSKÝCH DÍLEN A ŘEZBÁŘŮ

Houslařská konference

5. ročník

Sobota 8.11.2025
(hlavní program)

Neděle 9.11.2025
(dopolední workshopy)

PROEBIZ s.r.o. - Novobarokní dům čp. 52
(Masarykovo nám. 52/33, 702 00 Moravská Ostrava, 1. patro)

Předběžný program konference
Informace k nedělním workshopům

Ateliér houslařů
www.houslar.cz

Předběžný program konference, anotace přednášek a profily přednášejících

Lukáš Macura: Využití ionizujícího záření ke konzervaci a ošetření hudebních nástrojů.
Princip, způsob, výhody, rizika a využití ionizujícího záření ke konzervaci a ošetření nejen hudebních nástrojů. Možné alternativy, vhodnost a využití v praxi, hodnocení rizik, na koho se obrátit a co lze očekávat. Směřování dalšího výzkumu.

Lukáš Macura (Státní úřad pro jadernou bezpečnost) *pochází u Havířova (nar. 1975), VŠ obor biologie, chemie. Absolvent Střední umělecká škola varhanářská - stavba strunných nástrojů (Jiří Holinka).*
V profesní sféře se zabývá radiační ochranou a ta prolíná se zájmem a praktickými prováděním oprava/stavba hudebních nástrojů za využití původních postupů s novými poznatky a snaha je aplikovat s respektem k práci dřívějších generací.

Karel Vrbík: Ramenní opěrky a jejich vliv na techniku hry na housle a akustické vlastnosti nástroje.
Tento výzkum je zaměřen na historickou praxi zacházení s houslemi, metodologii houslové hry s přesahem do biomechaniky a postup diagnózy akustického dopadu ramenních opěrek na rezonanční vlastnosti nástroje.

Karel Vrbík *vystudoval Královskou konzervatoř v Birminghamu (Susanne Stanzeleit), Pražskou konzervatoř (Jaroslav Foltýn) a ve studiu pokračuje jako doktorand ve třídě doc. Petra Macečka na Fakultě umění Ostravské Univerzity.*
Jeho výzkum houslových periferií získal podporu v rámci SGS projektu 2024 a mezifakultního projektu SGS 2025, kde se do projektu dále zapojila Pedagogická a Přírodovědecká fakulta. V roce 2024 navázal spolupráci s Polo territoriale di Cremona del Politecnico di Milano a týmem Dr. Sebastiana Gonzalese.

Anna Pohořálková, Tomáš Pospíšil: Josef Janošec (1903-1984) – lidový houslař, muzikant a zpěvák z Kelčovského sedla.
Osobnost Josefa Janošce je nesmírně mnohotvárná a zajímavá. Narodil se na moravské straně beskydského hřebenu, pochován je na straně slovenské. Skoro celý život žil a pracoval v odlehlé osadě Beskyd. V mládí se spolu s bratrem nadchl pro výrobu houslí, které v průběhu života inovoval hlavně zdvojováním strun.
Byl také výborným primášem, zpěvákem a tanečníkem. Díky nahrávkám etnomuzikologa Jaromíra Gelnara se nám zachoval jeho zajímavý pohled na zvuk houslí a svérázné přemýšlení o hudbě, o který se autoři příspěvku chtějí podělit. Několik hudebních nástrojů z dílny bratří Janošců vám díky sbírce Tomáše Pospíšila také můžeme ukázat.

Anna Pohořálková (Ostravské muzeum) *pochází z Ostravy, na Filozofické fakultě MU vystudovala obory etnologie a hudební věda. V Ostravském muzeu má jako kurátorka na starosti muzikologický a teatrologický archiv, etnografické sbírky a také cenný etnografický archiv, který vychází zejména z poválečné činnosti Slezského studijního ústavu. Zajímá se o hudební a taneční folklor severní*

Moravy a Slezska, zejména o nejmladší písňové a taneční záznamy, z nichž část je mnohdy ještě v držení soukromých sběratelů.

Tomáš Pospíšil (Ateliér houslařů Ostrava) *se vyučil houslařem v roce 1998 v Kyjově (Mechanik smyčcových hudebních nástrojů). Po vyučení byl zaměstnán u svého mistra Ing. Pavla Celého v jeho kyjovské dílně a v roce 2001 byl pověřen vedením jeho nově otevřené dílny v Uherském Hradišti. Od roku 2002 působí ve vlastním houslařském ateliéru v Ostravě.*

Zabývá se opravami i náročnějším restaurováním a výrobou nových smyčcových hudebních nástrojů. V roce 2004 byl jmenován soudním znalcem v oboru oceňování a posuzování smyčcových hudebních nástrojů. Praxi soudního znalce provozoval do roku 2021. Už od doby učení se aktivně zajímá o historii houslařství, především v oblasti Severní Moravy a věnuje se také přednáškové a osvětové činnosti. Od roku 2011 je členem Sdružení houslařských dílen a řezbářů.

Josef Filip: Systém politurování nábytku a smyčcových hudebních nástrojů.

Popis a ukázky různých stylů politur při restaurování historického nábytku a jejich srovnání s postupy při restaurování houslí. Rozdíly v nanášení politur, nanášení polnou, francouzská politura, různé druhy a receptury historických laků a politur podle knihy Receptář historických laků Jaromíra Tulky. Čištění politur a laků na historickém nábytku a hudebních nástrojích.

Josef Filip (Restaurátorská dílna Velké Meziříčí) *je zástupce čtvrté generace truhlářů ve své rodině. Po vyučení se řadu let zdokonaloval v profesi, rozšířil si vzdělání a získal licenci na restaurování a konzervování dřevěného nábytku. Na konci 80. let si založil živnost, kterou provozuje ve vlastní truhlářské a restaurátorské dílně. Při práci používá tradiční řemeslné postupy a techniky, náčiní i materiály.*

Truhlářskou profesi dokonale ovládá, je mistrem v oboru restaurování. Zkušenosti a vědomosti předává nejen potomkům, ale i studentům. Vyučuje obor restaurování na Vyšší odborné škole restaurátorské v Brně. K lásce k řemeslu vychoval i svého syna Jana, který na jeho profesní dílo úspěšně navazuje.

Joanna Gul, Tomáš Pospíšil: Houslařství v Kladsku - nástin historie a dochované nástroje.

Kladské pomezí (Kladsko, Hrabství kladské) bylo před druhou světovou válkou regionem s určitou kulturní odlišností, která se formovala po staletí na rozhraní polské, české, rakouské a německé kultury. Houslařství se zde rozvíjelo již od 17. století, zejména ve významných centrech jako Kladsko (Glatz), Wilkanów (Wölfelsdorf) a dalších.

Nejvýznamnějším badatelem v oboru houslařství v tomto regionu byl německý houslař Otto Kuppert, jehož málo známé texty, napsané a publikované ve 30. letech 20. století, mohou být dnes cenným zdrojem pro dokumentaci a identifikaci nástrojů. Kuppert psal o více než 70 nástrojích, které osobně viděl, a o mnoha dalších. Do dnešní doby se dochoval výrazně menší počet exemplářů, které se nacházejí v muzeích nebo soukromých sbírkách v Polsku (Poznaň, Vratislav), Německu (Berlín), na Slovensku (Bratislava) a v Česku.

V příspěvku autoři přiblíží historii houslařství na kladském území na základě nejvýznamnějších publikací (Joanna Gul) a dochovaných nástrojů (Tomáš Pospíšil). Současně by rádi v rámci mapování výskytu dochovaných nástrojů z Kladska podnítili sdílení informací o dosud neznámých exemplářích nejen z území České republiky.

Joanna Gul *vystudovala hudební teorii na Hudební akademii ve Vratislavi v roce 2003, kde obhájila diplomovou práci na téma výroby klavírů v Legnici před rokem 1945. V roce 2024 získala titul doktorky humanitních věd na Institutu muzikologie Vratislavské univerzitě na základě disertační práce o hudebních nástrojích prezentovaných na řemeslně-průmyslových výstavách ve Vratislavi v letech 1818–1913. Podílela se na řadě aktivit souvisejících s hudebními nástroji v Polsku: dokumentaci a digitalizaci hudebních nástrojů z polských muzeí a sbírek (včetně klavírů a smyčcových nástrojů) pro Národní institut hudby a tance (portál www.instrumenty.edu.pl), a spolupořádání polské instrumentologické konference v Ostromecku (www.konferencja-instrumentologiczna.pl) Její výzkumné zájmy se zaměřují především na historii výroby hudebních nástrojů v Dolním Slezsku (zejména klavírů) a na prezentaci nástrojů na řemeslně-průmyslových výstavách. Publikovala články v polských hudebních časopisech a v „Musicologica Slovaca“. Od roku 2003 pracuje na Vratislavské univerzitě jako knihovnice a lektorka na Institutu muzikologie.*

Martin Heřkovič: Retušování smyčcových hudebních nástrojů.

Technické postupy a etické otázky retuší z pohledu profesionálního restaurátora smyčcových hudebních nástrojů. Prezentace s ukázkami retušovacích zásahů na konkrétních historických nástrojích. Typy retušovacích laků, barevných pigmentů, štětců a dalších materiálů a pomůcek k retuším, problematika míchání barev.

Martin Heřkovič *se v roce 1992 vyučil dřevomodelářem a v roce 1998 absolvent Střední školy nábytkářské v Bystřici pod Hostýnem. V letech 2000 - 2003 práce v houslařské dílně Jiřího Kropíka ve Strážnici. Od roku 2003 působí ve vlastním houslařském ateliéru ve Zlíně. Věnuje se stavbě nových mistrovských nástrojů, opravám a restaurování. Od roku 2022 je členem Kruhu umělců houslařů.*

Elen Machová: Barokní a současné housle z pohledu interpreta staré hudby a pedagoga.

Zvuková a technická specifika hudebního nástroje z pohledu interpreta, zejména s ohledem na poučenou interpretaci staré hudby. Požadavky na nástroj podle typu hudebníka (orchestrální nebo komorní hráč versus sólista), hra bez podbradku, podušky a ramenní opěrky a její vazba na rezonanci korpusu a vnímání zvuku nástroje interpretem, vliv smyčce na zvuk nástroje, typy střevových strun, rozdíly mezi „barokním“ a „moderním“ zvukem, trendy v současném hudebním školství, prolínání technik dobové a současné interpretace, držení nástroje (středový podbradek). Interpretační živé ukázky na různých typech houslí jako téma k diskusi.

Elen Machová *je houslistka, violistka, hráčka na violu da gamba a pedagožka specializující se na historicky poučenou interpretaci hudby 16.–19. století. Absolvovala konzervatoř a Janáčkovu akademii múzických umění v Brně, obor hra na housle ve třídě prof. Adolfa Sýkory. Absolvovala mistrovské kurzy hry na barokní housle pod vedením Johna Hollowaye, Chiary Banchini, Annegret Siedel, Enrica Gattiho, Simona Standage, Wielanda Kuijkena aj. Hru na violu da gamba studovala soukromě u Josého Vázqueze. V současné době vyučuje hru na barokní housle a ansámblovou hru na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Od roku 2022 vyučuje hru na housle a orchestrální hru na ZUŠ Veveří v Brně. Je hostující koncertní mistryní souboru Czech Ensemble Baroque a Musica Florea a umělecká vedoucí ansámblu La Gambetta. Spolupracuje se soubory Collegium 1704 a Ensemble Inégal.*

Jiří Höhn: Vybrané výsledky z dokumentace experimentální stavby smyčcových hudebních nástrojů.

V roce 2012 došlo v rámci projektů věnujících se dokumentaci lidových řemesel a umělecké výroby v ČR, realizovaných Národním ústavem lidové kultury od 90. let 20. století, k rozšíření o nový okruh zájmu – hudební nástroje.

V současnosti již běží pátý výzkumný záměr věnovaný dudám a dudácké tradici. Tento příspěvek se však vrací k prvním dvěma tematickým okruhům, jimiž byly dlabané smyčcové nástroje s monolitickým korpusem a basové smyčcové nástroje.

Referát se zaměřuje na charakteristiku vstupních informací a jejich zhodnocení v rámci projektu. Současně představuje některá zajímavá zjištění a konstrukční zvláštností těchto „lidových“ hudebních nástrojů.

Jiří Höhn *vystudoval Odborné učiliště houslařské v Lubech u Chebu, obor houslař (1998–2002), a Katedru muzikologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (2002–2009). Od roku 2007 působí v Národním ústavu lidové kultury ve Strážnici jako odborný pracovník. Svou vědeckou činnost zaměřuje na hudební nástroje užívané v lidové kultuře České republiky. Od roku 2012 je řešitelem výzkumného záměru Experimentální stavba hudebních nástrojů. V letech 2016–2021 byl odborným garantem při realizaci expozice „Hudební nástroje v lidové kultuře“ a dále odborným pracovníkem projektu „Lidové písně a tance Českých zemích – digitální systém pro zpřístupnění a ochranu“. Mimo vědeckou činnost se věnuje opravám hudebních nástrojů a drobné dřevovýrobě.*

Lucie Janáčková: Práce s vinětou - základy konzervace a restaurování papírové podložky.

Cílem příspěvku je seznámit se s materiály, nástroji a technikami konzervace (restaurování) papírových vinět. Objasníme si základní pojmy a metody konzervace a restaurování, shrneme analýzy, které se u papíru a barevných vrstev provádějí před započetím samotných prací a jednotlivé postupy si ukážeme na fotografické dokumentaci, která byla pořízena během odborných zásahů na několika vinětách ze soukromé sbírky Tomáše Pospíšila.

Popíšeme také způsoby bezpečného odstranění viněty z hudebního nástroje nebo pouzdra, metody čištění (suchou, mokrou nebo chemickou cestou), odkyselení papíru i materiály používané k restaurování. Neopomeneme postupy scelení trhlin, doplnění chybějících částí papíru nebo celoplošnou laminaci na novou nosnou podložku i retuše barevných vrstev a aplikace vinět na své původní místo.

Lucie Janáčková *(nar. 1987 v Ostravě) studovala na Fakultě restaurování Univerzity Pardubice v Litomyšli. V roce 2010 získala titul BcA. v oboru: Restaurování a konzervace papíru, knižní vazby a dokumentů. V roce 2013 dokončila magisterské studium v oboru Restaurování a konzervace děl písemné kultury. Od roku 2012 je konzervátorkou Zemského archivu v Opavě. V současnosti je vedoucí oddělení pro konzervaci a restaurování archiválií ZAO, které vzniklo v roce 2017.*

Cena sobotního programu: 900 Kč
(příspěvek na pronájem prostor, malé občerstvení a cestovní náklady přednášejících)

Nedělní workshopy pro houslaře

V rámci sobotního hlavního programu konference zazní některé příspěvky týkající se praktických postupů při restaurování a zkoumání houslí *(viz program výše)*.

Jedná se o postupy technologicky náročnější a vzhledem k časové dotaci jednotlivých sobotních příspěvků je bude možné nastínit nebo předvést v omezené míře. Rozhodli jsme se proto díky vstřícnosti několika přednášejících rozšířit program konference o **dopolední nedělní „miniworkshopy“**. **Doporučujeme je především houslařům**, kteří se věnují stavbě a restaurování hudebních nástrojů a kteří si budou chtít postupy vyzkoušet a prokonzultovat s odborníky jednotlivé operace.

V rámci nedělního dopoledního programu předvedou výstupy své praxe a bádání:

- restaurátor Josef Filip (ukázky různých technik a postupů politurování, oprav škrábanců, míchání politur, informace o různých historických recepturách politur, způsoby nanášení polnou)

- houslař Martin Heřkovič (ukázky retušování houslí, míchání laků, použití různých typů štětců a diskuse nad jednotlivými zásahy do nástroje)

- houslista a doktorand Ostravské univerzity Karel Vrbík (akustická měření houslí s ramenní opěrkou a bez ní)

Jednotlivým okruhům se budeme věnovat přibližně 60 minut.
Předpokládaný konec nedělního bloku v cca 13.00.

Cena nedělního programu: 600 Kč
(příspěvek na pronájem prostor, malé občerstvení a cestovní náklady přednášejících)